

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ БіЕМ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ:

«Банкрутство підприємства і санація його стану»

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма – «Фінанси та облік в підприємстві»

Керівник роботи:

АНТОНЮК

(підпис)

Н.А.

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Ю.В. Бакун

(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-71/1

Суми 2021

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 38 с., 6 рисунків, 18 таблиць, 2 додатки, 36 джерел.

Мета роботи – узагальнення теоретико-методичних основ банкрутства підприємства, діагностика ймовірності його настання, а також розробка шляхів щодо виходу ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» з кризи.

Об'єкт дослідження – процес банкрутства підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні та практичні аспекти діагностики ймовірності банкрутства підприємства.

Методи дослідження – теоретичного узагальнення, класифікації, аналізу та синтезу, коефіцієнтний, техніко-економічний, моделі діагностики банкрутства.

У першому розділі досліджено сутність, значення та види банкрутства підприємства, а також розглянуто методи визначення ймовірності банкрутства підприємства;

У другому розділі провести аналіз фінансово-господарських показників діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», а також здійснено оцінку ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».

У третьому розділі розроблено рекомендації щодо фінансової стабілізації ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», а також здійснено економічну оцінку запропонованих заходів.

БАНКРУТСТВО, САНАЦІЯ, ЙМОВІРНІСТЬ БАНКРУТСТВА, ФІНАНСОВИЙ СТАН, КРИЗА, МОДЕЛІ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА І САНАЦІЇ ЙОГО СТАНУ.....	7
1.1 Сутність, значення та види банкрутства підприємства.....	7
1.2. Методи визначення ймовірності банкрутства підприємства.....	12
2 ОЦІНКА МАСШТАБІВ КРИЗОВОГО СТАНУ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».....	15
2.1 Аналіз фінансово-господарських показників діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».....	15
2.2 Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».....	21
3 ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» З КРИЗИ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВУ.....	28
3.1 Рекомендації щодо фінансової стабілізації ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».....	28
3.2 Економічна оцінка запропонованих заходів.....	33
ВИСНОВКИ.....	37
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	39
ДОДАТОК А. Формули для визначення ймовірності банкрутства підприємства за різними методами.....	43
ДОДАТОК Б. Фінансово-господарські показники діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за 2017-2019	45

pp.....

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогоднішні умови господарювання характеризуються низкою кризових явищ, які ускладнюють функціонування вітчизняних підприємств та доволі часто призводять до їх банкрутства. Серед таких факторів насамперед слід відзначити: загальну політико-економічну нестабільність в країні, девальвацію національної валюти, високий рівень поширення корупційних схем, військові дії на сході України, анексія Криму, а також поширення пандемії Covid-19. Остання завдала суттєвих втрат як національній економіці кожної країни, так і підприємствам усіх галузей господарювання. Не встигла українська економіка повністю оговтатися від кризи 2014 р., так спіткала більш глобальна криза викликана пандемією Covid-19. На підтвердження зазначеного свідчить той факт, що згідно офіційних даних Державної служби статистики України [11] загалом 36,9 % підприємств є збитковим та знаходяться у кризовому стані. Виходячи з зазначеного вбачається досить актуальним дослідження питання банкрутства підприємства і санації його стану.

В цілому питання банкрутства підприємства знаходилося у полі зору великої кількості вітчизняних та іноземних фахівців. Зокрема, дане питання у своїх працях розкривали: О.Б. Андрушенко [5], В.Г. Боронос [6], С.А. Бурий [7], Т.А. Городня [8], О.В. Гук [9], В.М. Даніч [10], А.І. Дмитренко [12], М.А. Дядюк [13], С.М. Еш [14], І.Ю. Єпіфанова [15], О.М. Костіна [19], О.І. Линник [20], О.О. Мельниченко [21], О.А. Островська [25] та ін. Незважаючи на велику кількість наукових праць присвячених вивченню проблематики банкрутства підприємства, в умовах пандемії Covid-19 вона набуває особливої актуальності.

Метою роботи є узагальнення теоретико-методичних основ банкрутства підприємства, діагностика ймовірності його настання, а також розробка шляхів щодо виходу ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» з кризи.

Завданнями дослідження відповідно до поставленої мети є наступні:

- дослідити сутність, значення та види банкрутства підприємства;

- розглянути методи визначення ймовірності банкрутства підприємства;
- провести аналіз фінансово-господарських показників діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»;
- здійснити оцінку ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»;
- розробити рекомендації щодо фінансової стабілізації ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»;
- здійснити економічну оцінку запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження – процес банкрутства підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні та практичні аспекти діагностики ймовірності банкрутства підприємства.

Методи дослідження. У даній кваліфікаційній роботі використано комплекс наукових та економічних методів: теоретичного узагальнення, класифікації, аналізу та синтезу – при дослідженні теоретичних положень теми кваліфікаційної роботи; коефіцієнтний, техніко-економічний, моделі діагностики банкрутства – при оцінці ймовірності банкрутства підприємства. Розрахунки проводилися за допомогою MS Excel.

Структура роботи. У першому розділі розглянуто теоретичні засоби дослідження банкрутства підприємства і санації його стану. У другому розділі проведена оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». У третьому запропоновано шляхи щодо виходу досліджуваного товариства з кризи.

Фактологічну основу роботи становить чинна законодавча база України, наукові напрацювання іноземних та вітчизняних фахівців, офіційна фінансова звітність ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», матеріали науково-практичних конференцій, а також інформація представлена у мережі Інтернет.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА І САНАЦІЇ ЙОГО СТАНУ

1.1 Сутність, значення та види банкрутства підприємства

Сьогодні у економічній науковій літературі особливе місце відводиться питанню вивчення етимології «банкрутства підприємства». Посилює актуальність зазначеного нестабільне зовнішнє середовище, яке характеризується несприятливими умовами для ведення господарства підприємства. Зокрема, до таких факторів в Україні слід віднести: загальну політико-економічну нестабільність, загострення військових конфліктів на сході України, знецінення національної валюти, а також поширення пандемії Covid-19. Останнє вплинуло на підприємства усіх галузей народного господарства та змінило підходи до ведення бізнесу. Оскільки пандемія коронавірусу завдала суттєвого удару по світовій та національній економіці, обмежила доступ до міжнародних ринків, а також призупинила діяльність підприємств окремих галузей народного господарства).

У таких умовах підприємствам стає складніше своєчасно розраховуватися по своїм зобов'язанням. У випадку неможливості виконувати свої фінансові зобов'язання до закінчення терміну їх дії, а також недостатності активів для покриття боргів, може бути визначено неплатоспроможність суб'єкта господарювання, що веде до ризику банкрутства. Економічна нестабільність та пандемії коронавірусу підвищує ймовірність банкрутства підприємства [23]. З огляду на досить вагому актуальність для сучасних умов слід більш детально проаналізувати поняття «банкрутство підприємства».

Зазначимо, що у науковій літературі відсутнє єдине загально визначене поняття «банкрутства підприємства». Надійшло в обіг дане поняття ще у далекому XVI ст. та походить з французької (*banquesaroute*) та італійської мови (*bankcarotta*), що означає дослівно «зламана контора» [14]. На даний час у науковій літературі представлена велика кількість варіантів тлумачення поняття «банкрутство підприємства». Так, дане поняття розглядається з позиції

юриспруденції, економіки, фінансів, а також зазначено у чинному нормативно-правовому законодавстві. З цієї позиції у табл. 1.1 узагальнимо основні наукові підходи щодо тлумачення поняття «банкрутство підприємства».

Таблиця 1.1 – Основні наукові підходи щодо трактування поняття «банкрутство підприємства»

Джерело	Банкрутство підприємства – це
Господарський кодекс України [1]	«нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури»
Кодекс України з процедур банкрутства [3]	«визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури»
Р. Фрай [36]	«ринковий спосіб покарання підприємства за масштабні помилки в менеджмент»
О.О. Терещенко [30]	«пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом»
Г.О. Сукрушева, В.М. Папуцин [29]	«наслідок глибокої фінансової кризи підприємства, що приводить до відмови фінансувати основну поточну діяльність у зв'язку з відсутністю коштів, та відмова сплачувати за власними борговими зобов'язаннями, що є підставою для ліквідації підприємства»
Т. М. Янковець, Ю. В. Чернюк [35]	«неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо сплати за товари, роботи та послуги, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди»
А.М. Штангрет [34]	«реалізація катастрофічних ризиків підприємства в процесі його господарської діяльності, внаслідок якої воно не може задовольнити в установлені строки вимоги, що пред'явлено зі сторони кредиторів та виконати зобов'язання перед бюджетом»

Наведений вище аналіз сучасних підходів щодо тлумачення поняття «банкрутство підприємства» підтверджує існування розбіжностей у його визначенні. Разом з тим усі наявні визначення цієї економічної категорії є досить подібними, відмінності полягають лише у акцентах, на які науковці акцентують увагу при його дослідженні. На нашу думку, під банкрутством підприємства слід розуміти неспроможність підприємства виконувати фінансові зобов'язання перед кредиторами, фінансувати основну господарську

діяльність внаслідок кризи, нестачі фінансових коштів, що могло бути спричинено як зовнішніми, так і внутрішніми причинами. При чому визначається банкрутство підприємства лише у судовому процесі. Так, Г.О. Сукрушева та В.М. Папуцин виділили такі головні умови визнання підприємства банкрутом [29]:

- юридичні підстави, зокрема визнання судом неспроможності підприємства розрахуватися за кредитними зобов'язаннями, що зафіксовано документально;

- нездатність розрахуватися з кредиторами у завчасно обумовлені та документально оформлені терміни.;

- неможливість здійснення санації, реструктуризації боргу чи мирових угод;

- неспроможність антикризових заходів подолати фінансову кризу та визнання суб'єктом господарювання власної фінансової неспроможності.

Слід додати, що категорії «банкрутства підприємства» має досить важливе значення не лише для підприємства, а й для усіх його стрейхолдерів. Так, держава зацікавлена у економічно самостійних та успішних підприємствах. Оскільки від цього прямо залежать податкові надходження до бюджету країни, які складають левову його частку. Для кредиторів у разі банкрутства підприємства існує ризик неотримання боргів, або у найкращому варіанті проблеми з їх поверненням. Під час кризи та можливого банкрутства підприємства перші ознаки можуть відчувати працівники через несвоєчасну оплату праці, звільнення тощо. Банкрутство підприємства неухильно призводить до зростання безробіття та дестабілізації соціального середовища [32].

Банкрутство як правило є прогнозованим, фінансисти підприємства заздалегідь прогнозують можливо його настання. Адже, вони працюють на підприємстві та бачать достовірну інформацію про його діяльність. Можливість виходу з кризи та відновлення життєдіяльності підприємства у значній мірі залежать від кваліфікованості кадрів [7].

Слід зазначити, що економічними передумовами банкрутства підприємства можуть бути [6]:

- помилки управлінського персоналу підприємства (зокрема, представників фінансового сектору);
- негативний вплив зовнішнього середовища (зокрема, примусове припинення діяльності, високий рівень інфляції тощо);
- збиткова діяльність, наслідком чого є дефіцит власних фінансових коштів;
- низька ліквідність балансу підприємства, що призводить до проблем з розрахунками по фінансовим зобов'язанням;
- порушення фінансової стійкості підприємства тощо.

Так само, як не має єдиного тлумачення поняття «банкрутство підприємства», так і різняться погляди науковців щодо видів банкрутства підприємства. Аналіз наукової літератури дозволив виділити 5 найбільш поширених видів банкрутства підприємства: реальне, навмисне, технічне, фіктивне та приховане. На рис. 1.1 наведемо їх характеристику.

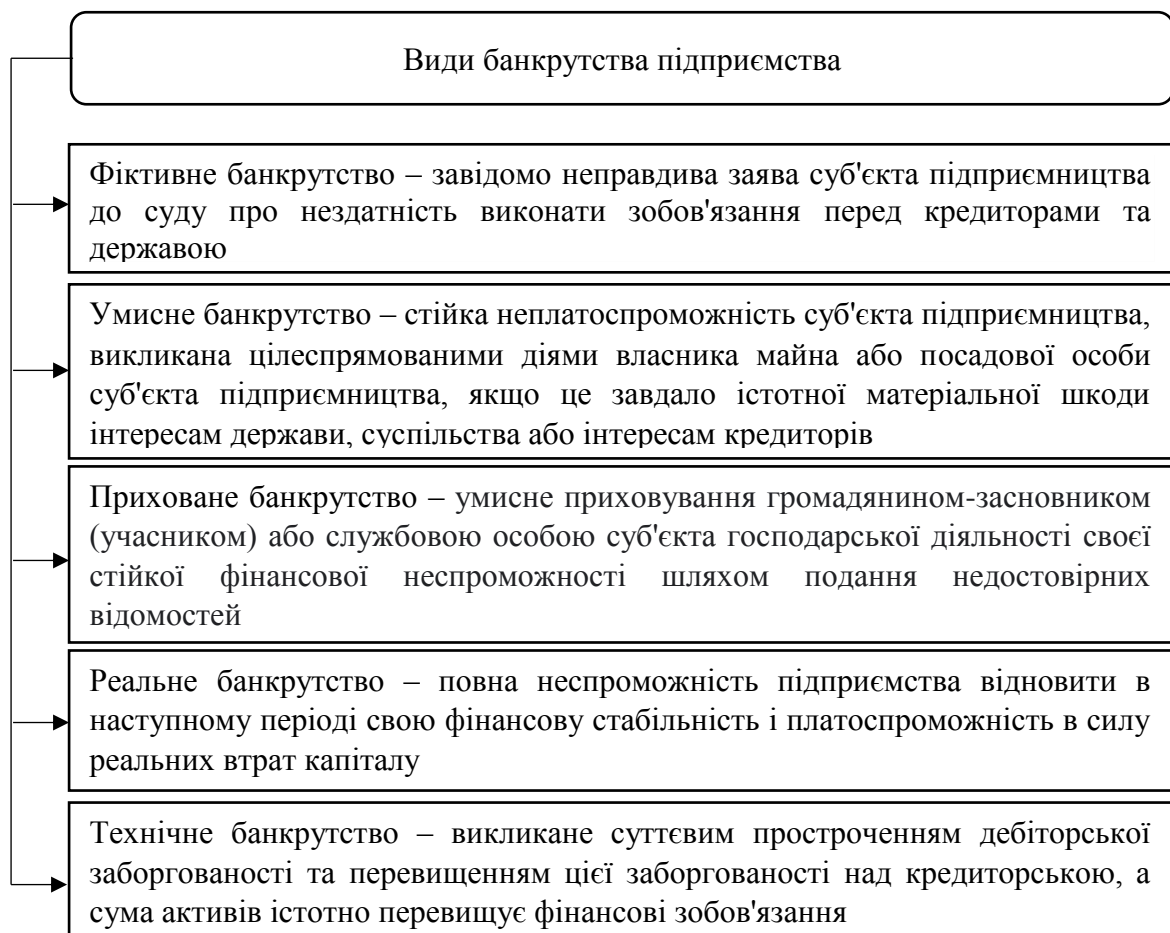

Рисунок 1.1 – Види банкрутства підприємства [складено за даними 10]

У випадку фіктивного, умисного або прихованого банкрутства причетні до даного факту особи притягаються до відповідальності та до них можуть бути визначені в суді відповідні санкції. Покарання залежить від мети дій відповідних осіб та рівня завдання збитків іншим зацікавленим сторонам.

Банкрутство підприємства можуть викликати як внутрішні фактори, так і зовнішні. Внутрішні залежать безпосередньо від дій підприємства, його внутрішнього середовища. Вважається, що саме внутрішні фактори відіграють більшу роль у питанні захищеності від різних криз та ризику банкрутства. Оскільки завдяки вмілим діям керівництва підприємства можна пережити будь-яку кризу. Не поодинокі випадки, коли однакові підприємства після кризи продовжують зростати, а інші – ліквідовуються. Все це пояснюється діями вищого менеджменту підприємства. Зовнішні фактори також мають вплив на фінансову самостійність суб'єкта господарювання та можуть за певних обставин призвести до банкрутства [14]. Приміром, внаслідок корона-кризи підприємства туристичної індустрії змушені були тимчасово призупинити свою діяльність. У таких ситуація фінансово нестійким підприємствам складно пережити такі потрясіння. За сприятливого зовнішнього середовища ризику банкрутства підприємства мінімальні та повністю залежать від кваліфікації його вищого менеджменту.

Таким чином, банкрутство підприємства є важливою економічною категорією. Особливої актуальності вивчення цього поняття набуває в сучасних нестабільних умовах господарювання, які супроводжуються поширенням пандемії коронавірусу. У таких умовах значно зростає ризик банкрутства суб'єктів господарювання. Під банкрутством розуміється такий стан підприємства, за якого він не має можливості своєчасно розраховувати зі своїми зобов'язаннями. У фінансовій практиці прийнято виділяти 5 видів банкрутства: фіктивне, умисне, приховане, реальне та технічне. В сучасних нестабільних умовах господарювання кожне підприємство повинно ретельно

стежити за своїм фінансовим станом та діагностувати сигнали банкрутства. Для цього використовують різні методи визначення ймовірності банкрутства підприємства.

1.2 Методи визначення ймовірності банкрутства підприємства

У житті підприємства кризи або загроза криз – постійне явище. Водночас одні підприємства успішно виходять з неї, а інші отримують значні збитки, що призводить до їхнього банкрутства. Тому, щоб успішно вийти з кризи першочергове значення для підприємства має вчасне її виявлення та попередження [16]. Адже, вчасно виявивши кризу або загрозу її появи можна прийняти ряд заходів для її нейтралізації. Тому діагностика кризи та визначення ймовірності банкрутства підприємства є однією з важливих складових системи антикризового фінансового управління.

Сьогодні науковцями проводяться постійні дослідження та розробки інструментарію для своєчасної діагностики фінансового стану підприємства та оцінки ймовірності його банкрутства. Їх застосування допомагає суб'єктам господарювання для виявлення первинних ознак криз і вжиття своєчасних та адекватних заходів спрямованих на виявлення існуючих проблем. Існує велика кількість методів визначення ймовірності банкрутства підприємства розроблених як вітчизняними, так й зарубіжними науковцями. Перевагою вітчизняних методів є їх адаптованість до вітчизняних реалій. На сьогодні не має єдиного «ідеального» методу визначення ймовірності банкрутства підприємства, оскільки всі вони мають як переваги, так і недоліки та придатні до застосування за певних умов [13].

Слід зазначити, що серед іноземних методів визначення ймовірності банкрутства підприємства найбільш популярними та відомими є такі: п'ятифакторна модель Альтмана, модель Таффлера, модель Спрінгейта та модель Ліса. Серед вітчизняних розробок слід виділити модель Сайфуліна-Кадикова, модель Терещенка, а також модель Матвійчука. Кожна з них має як переваги, так і недоліки у застосуванні. У табл. 1.2 нами проведено їх

порівняльний аналіз, що дозволило систематизувати кожного з них переваги та недоліки.

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика методів визначення ймовірності банкрутства підприємства [складено за даними 5, 10, 13, 16, 19, 24]

Модель	Переваги	Недоліки
П'ятифакторна модель Альтмана	Простота й можливість застосування за наявності обмеженої інформації; порівняльність показників; можливість поділу аналізованих компаній на потенційних банкрутів і не банкрутів; висока точність розрахунків.	Неможливість використання в українських умовах; складність інтерпретації підсумкового значення; залежність точності розрахунків від вихідної інформації; заснована на застарілих даних; неврахування показників рентабельності
Модель Таффлера	Спрощеність розрахунків та висока точність прогнозу ймовірності банкрутства компанії.	Обмеження сфери застосування; складність інтерпретації підсумкового значення; неможливість використання в українських умовах.
Модель Спрінгейта	Показує достатній рівень надійності прогнозу, точність близько 90%	Немає галузевої та регіональної диференціації Z-рахунку; між змінними спостерігається досить висока кореляція; не підходить для економіки України.
Модель Ліса	Простота і швидкість розрахунків; доступність необхідних для розрахунків даних; можливість оцінити фінансовий стан та спрогнозувати банкрутство.	Не пристосована до українських підприємств; створювалася з урахуванням західних особливостей розвитку; неможливість застосування до малих підприємств.
Модель Сайфуліна-Калікова	Спрощеність розрахунків; зручність для коригування відносно локалізації підприємства й часу розгляду; врахування специфіки вітчизняної економіки та зручність у застосуванні; висока точність.	Не дозволяє оцінити причини потраплення підприємства в зону неплатоспроможності; нормативний зміст коефіцієнтів, що використовуються для рейтингового оцінювання, не враховують галузевих особливостей підприємств; залежність результатів оцінювання від досвіду і кваліфікації аналітика.
Модель Терещенка	Урахування специфіки діяльності суб'єктів; охоплення незначної кількості показників; доступність інформації, необхідних для розрахунку параметрів моделі.	Недостатній рівень обґрунтованості показників та їх нормативних значень; можливість застосування тільки для окремих підприємств; великий інтервал невизначеності.
Модель Матвійчука	Значно вища точність діагностування банкрутств українських підприємств на підґрунті побудованої автором моделі, ніж із застосуванням розроблених раніше моделей	Виділення лише двох класів стану підприємства при побудові дискримінантної моделі не завжди достатньо для оцінки реальної фінансової ситуації.

Як бачимо, на даний час існує велика кількість методів та моделей, які можуть бути використані для оцінки та прогнозування кризових ситуацій на підприємстві. На сьогодні не має єдиного універсального підходу, кожен із зазначених методів має свої недоліки та переваги. Тому кожне підприємство самостійно повинно обирати метод, який йому здається найбільш привабливий.

На нашу думку, найбільш точну оцінку прогнозування банкрутства можна отримати при комплексному використанні одразу декількох методів [28].

У додатку А нами наведено формули для визначення ймовірності банкрутства підприємства за різними методами. Інформаційною базою для проведення відповідних розрахунків служить фінансова звітність підприємства, а саме форма № 1 «Баланс» та форма № 2 «Звіт про фінансові результати». Доцільно проводити діагностику ймовірності банкрутства підприємства у динаміці, тобто одночасно за декілька років. Такий підхід дозволить слідкувати за фінансовим станом підприємства у динаміці, відповідно покращення фінансового стану свідчатиме про ефективність прийнятої стратегії розвитку, а негативні – про певні проблеми [30].

Слід додати, що окремі науковці також для визначення ймовірності банкрутства підприємства радять застосовувати звичайний коефіцієнтний аналіз. Він полягає у проведенні розрахунків показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. До них можна віднести: коефіцієнти абсолютної та поточної ліквідності, коефіцієнти фінансової стійкості, фінансової автономії, концентрації позикового капіталу тощо. На основі порівняння істинних їх показників з нормативними значеннями аналітик має змогу зробити відповідні висновки щодо фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства [35].

Таким чином, сьогодні існує велика кількість методів визначення ймовірності банкрутства підприємства. До найбільш поширених слід віднести п'ятифакторна модель Альтмана, модель Таффлера, модель Спрінгейта, модель Ліса, модель Сайфуліна-Кадикова, модель Терещенка, а також модель Матвійчука. Кожна з них має свої як переваги, так і недоліки й свої особливості розрахунку. Адже, кожен з них робить акцент на розрахунку різних фінансових показників. Щоб отримати найбільш точні результати фінансового стану підприємства слід користуватися одночасно декількома методами, при цьому розрахунки здійснювати за декілька років. Слід пам'ятати, що своєчасна діагностика кризи є головною запорукою успішного виходу з неї. У разі ж

ігнорування первинних ознак кризи – це може призвести до банкрутства підприємства.

2 ОЦІНКА МАСШТАБІВ КРИЗОВОГО СТАНУ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

2.1 Аналіз фінансово-господарських показників діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Об'єктом дослідження у даній роботі є приватне акціонерне товариство «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» (далі – ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»), яке є лідером на вітчизняному ринку пива. Створене дане підприємством шляхом об'єднання двох передових компаній пивоваріння Anheuser-Busch InBev (AB InBev) та Anadolu Efes. В Україні головний офіс товариства знаходиться у м. Київ, виробничі потужності також розташовані у Чернігові, Харкові та Миколаєві. У табл. 2.1 наведемо коротку інформаційну карту досліджуваного товариства.

Таблиця 2.1 – Інформаційна карта ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» [26]

№з/п	Найменування статті	Характеристика
1.	Повна назва підприємства	Приватне акціонерне товариство «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»
2.	Скорочена назва підприємства	ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»
3.	Назва підприємства на англійському	PRJSC ABINBEV EFES UKRAINE
4.	Адреса гол. офісу в Україні	03150, м. Київ, вул. Фізкультури, буд. 30-В
5.	Код ЄДРПОУ	30965655
6.	Дата реєстрації	19.12.2005
7.	Президент	Шпаков Дмитро
8.	Генеральний директор	Хренов Денис Юрійович
9.	Основний вид діяльності	11.05 Виробництво пива
10.	Допоміжні види діяльності	10.91 Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах 11.06 Виробництво солоду 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням та кормами для тварин
11.	Основний вид продукції	Пиво
12.	Торгові марки	Bud, Corona Extra, Stella Artois, «Чернігівське», «Рогань», «Янтар» та інші
13.	Веб-сторінка	https://abinbevefes.com.ua/
11.	Основний вид продукції	Пиво
12.	Торгові марки	Bud, Corona Extra, Stella Artois,

		«Чернігівське», «Рогань», «Янтар» та інші
13.	Веб-сторінка	https://abinbevefes.com.ua/

Головною сферою діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є виробництво продукції пивоваріння. Основною місією товариства є виробництво якісної та доступної безалкогольної та слабоалкогольної продукції для широких верств населення. У своїй діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» сповідує принципи соціальної відповідальності та інноваційного розвитку, що дозволяє налагодити зв'язки з зовнішнім середовищем, а також підвищити свою конкурентоспроможність.

ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» виробляє три основні види продукції: пиво, квас та інші безалкогольні напої. На рис. 2.1 наведемо структуру реалізованої продукції досліджуваного товариства за 2017-2019 рр.

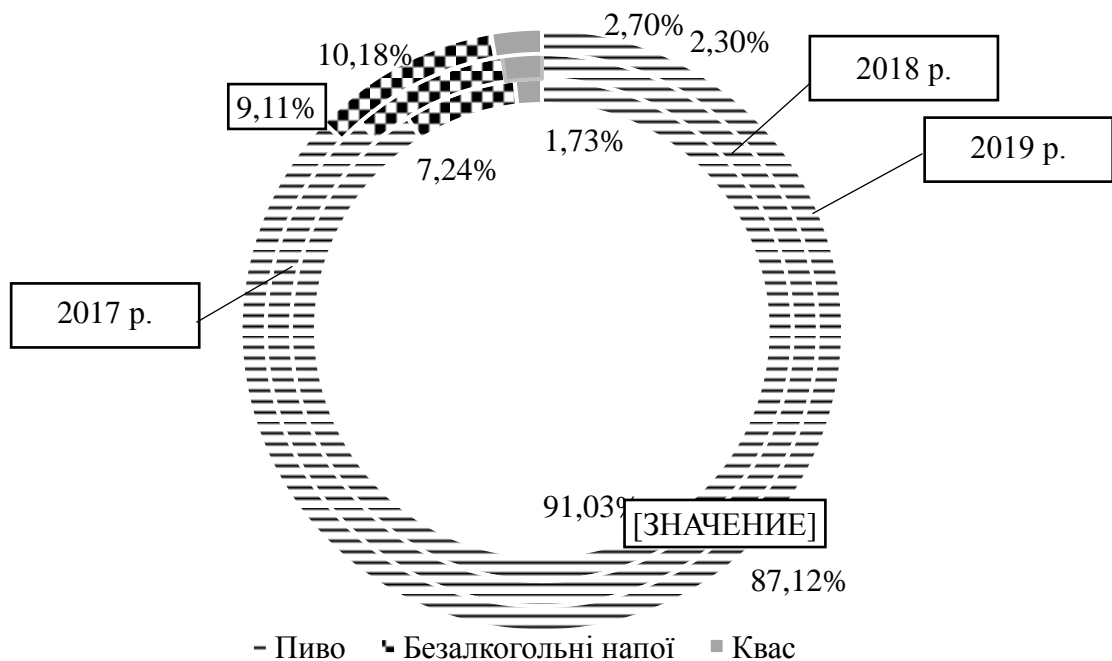

Рисунок 2.1 – Структура реалізації продукції ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за 2017-2019 рр. [26]

В структурі реалізованої продукції ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» пиво займає майже 90 % та у 2019 р. складає 87,12 %. На квас припадає 10,18 % від загального обсягу реалізованої продукції, а на безалкогольні напої – 2,7 %. У тім спостерігається тенденція щодо зменшення частки реалізованої продукції

пива з одночасним зростанням інших видів продукції. Раніше товариство виробляло лише пиво, але з метою збільшення клієнтської бази, зокрема дітей, жінок та людей, які ведуть здоровий спосіб життя почало виробляти квас та безалкогольні напої.

Конкуренція на вітчизняному ринку пива досить велика. ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» доводиться конкурувати з великою кількістю підприємства. Ринок пива загалом є досить концентрованим, відповідно до чого на трьох найбільших виробників пива припадає близько 80 % реалізованої продукції. На рис. 2.2 наведемо місце ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» на вітчизняному ринку пива.

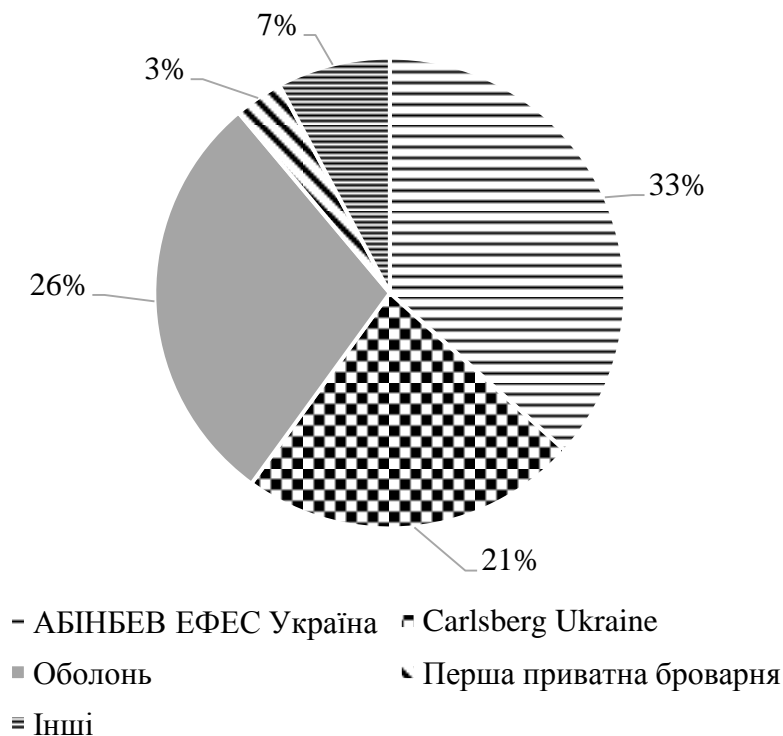

Рисунок 2.2 – Місце ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» на вітчизняному ринку пива, %

Як бачимо, ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є головним лідером на вітчизняному ринку пива з часткою 33 %. Головними його конкурентами є «Carlsberg Ukraine» з 21 % частки та ПрАТ «Оболонь» (26 % ринку). Інші компанії виробники пива займають більш скромні позиції та суттєвого впливу

на ринок пивоваріння не здійснюються. Продукція ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» поширена по всій території України, а також за її межами. Вона представлена у всіх найбільших супермаркетах, продуктових магазинах, пивних пабів тощо. Головними ринками збуту продукції ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» в Україні є: Київ, Харків, Дніпро, Запоріжжя, Суми, Одеса, Чернігів, Полтава та Миколаїв.

Найбільш точну оцінку ефективності діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» дасть аналіз його основних фінансово-господарських показників діяльності. Для цього користуємося офіційними фінансовими звітами досліджуваного товариства за 2017-2019 рр. На цій основі у додатку Б наведемо основні фінансово-господарські показники діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» та проведемо їх аналіз.

Середня вартість сукупного капіталу має стійку тенденцію щодо зростання. У 2019 р. його вартість складала 3984679 тис. грн., що на 38,1 % більше від 2017 р. та на 23,11 % більше за 2018 р. Загалом зростання середньої вартості сукупного капіталу є позитивним, оскільки свідчить про розширення господарської діяльності. Водночас в ідеальних умовах темпи зростання власного капіталу повинні перевищувати темпи зростання сукупного капіталу, оскільки в іншому випадку останній буде зростати за рахунок зобов'язань товариства.

У випадку ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» темпи зростання сукупного капіталу випереджають темпи зростання власного капіталу, що розцінюється як негативне явище. Так, середня вартість власного капіталу товариства у 2019 р. складає 274236,5 тис. грн., що на 26,17 % менше за 2017 р. та на 11,86 % більше за 2018 р.

Чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» має позитивну тенденцію щодо зростання у 2019 р. складає 6741388 тис. грн., що на 2310592 тис. грн. або 52,15 % більше від 2017 р. та на 1437464 тис. грн. або 27,1 % більше за 2018 р. Зростання чистого доходу від реалізації продукції відбулося під впливом двох факторів: загального зростання обсягів продажу

продукції ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», а також загальним підвищенням їх вартості у зв'язку з інфляцією та підвищенням собівартості виробництва.

Слід зазначити, що ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» протягом 2017-2019 рр. проводить збиткову діяльність та не отримує прибутки від своєї діяльності. Так, у 2019 р. розмір чистого збитку товариства склав 87816 тис. грн., що на 311217 тис. грн. та 156487 тис. грн. менше порівняно з 2017-2018 рр. Як позитивне слід відмітити зменшення чистого збитку, водночас, якщо у найближчій перспективі товариству не вийти на прибутковий рівень це може загрожувати йому банкрутством. На рис. 2.3 наведемо динаміку чистого збитку досліджуваного товариства за 2017-2019 рр.

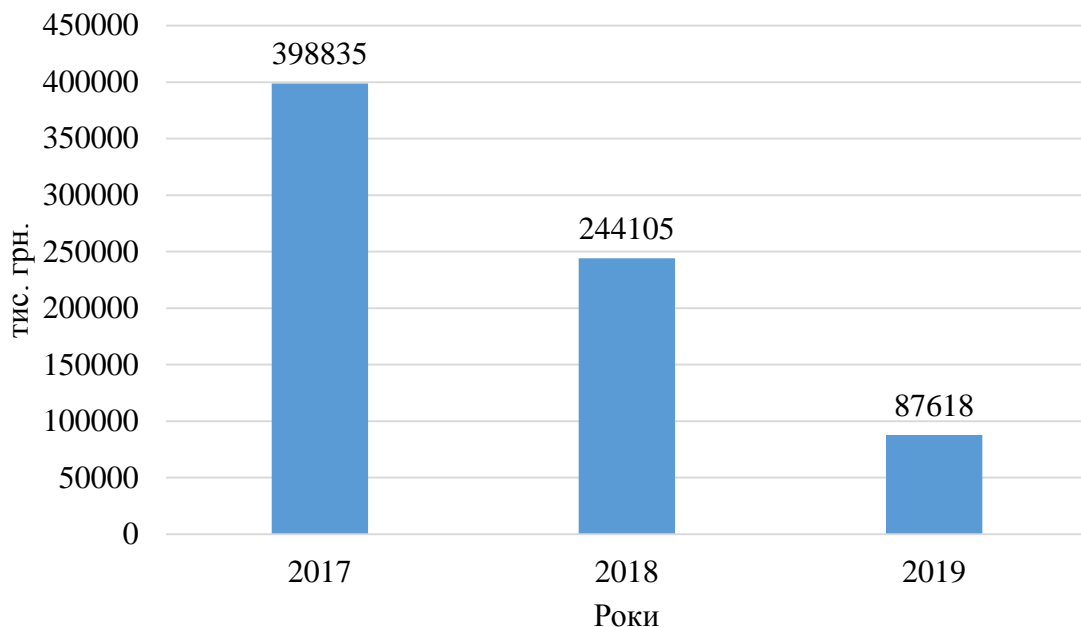

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого збитку ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за 2017-2019 рр.

Відповідно внаслідок збиткової діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» показники його рентабельності також мають від'ємні значення. На даний момент збиткова діяльність товариства є головною його проблемою, які слід вирішити.

В сучасних нестабільних умовах також важливо аналізувати фінансовий стан досліджуваного товариства. Посилюється зазначене наявністю великої

кількості загроз у зовнішньому середовищі, зокрема: проблеми реалізації продукції внаслідок коронакризи; підвищення цін на енергоресурси; загроза подальшої ескалації військового конфлікту на сході України; девальвація національної валюти тощо. У табл. 2.2 визначимо ти фінансового стану досліджуваного товариства.

Таблиця 2.2 – Класифікація типу фінансової стану ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Загальна величина запасів	246638	416677	651181
Наявність власних коштів	-1983336	-2165231	-3047567
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал)	-1974007	-2159021	-2917677
Наявність загальних коштів	867299	967175	1240912
Фв=В-Зп	-2229974	-2581908	-3698748
Фвд=ВД-Зп	-2220645	-2575698	-3568858
Фзк=ЗК-Зп	620661	550498	589731
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi)=\{S1(\pm\Phi_v), S2(\pm\Phi_{vd}), S3(\pm\Phi_{zk})\}$	{0;0;1}	{0;0;1}	{0;0;1}

Згідно проведених розрахунків можемо констатувати, що для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» у 2017-2019 рр. характерний фінансово нестійкий стан. Товариство зможе покрити власні потреби у запасах лише за рахунок власних коштів, а також довгострокових та позикових коштів. Відповідно досліджуване товариство є досить залежним від позикового капіталу та не може за рахунок власних коштів профінансувати свою діяльність.

Далі у табл. 2.3 проведемо розрахунок показників ліквідності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за 2017-2019 рр.

Таблиця 2.3 – Показники ліквідності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» у 2017-2019 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення	
				2018/ 2017	2019/ 2018
Загальний коефіцієнт ліквідності	0,31	0,31	0,30	0	-0,01

Коефіцієнт поточної ліквідності	0,25	0,25	0,20	0	-0,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,104	0,027	0,03	-0,077	0,003

Усі коефіцієнти ліквідності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» мають доволі низькі значення та знижуються. Зокрема, загальний коефіцієнт ліквідності у 2019 р. складає 0,3, що на 0,01 менше за 2017-2018 рр. це свідчить, що товариство за рахунок оборотних активів зможе покрити лише 30 % поточних зобов'язань. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2019 р. складає 20 %, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – 3 %. У товариства можуть виникнути проблеми при розрахунках зі своїми боргами.

Таким чином, ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є лідером пивоварного ринку України та займає 33 % ринку. Аналіз його основних фінансових показників показав, що товариство протягом 2017-2019 рр. проводить збиткову діяльність, розмір збитку на кінець звітного року склав 87 млн. грн. Фінансовий стан ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є нестійким, показники ліквідності характеризують нездатність товариства своєчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Результати проведеного аналізу сигналізують про критичні проблеми ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», основною з яких є збиткова діяльність товариства. У зв'язку із зазначеним далі доцільно оцінити ймовірність банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».

2.2. Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Протягом останніх років ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» здійснює збиткову діяльність, виникають проблеми при розрахунках з кредиторами. Зазначене обумовлює необхідність оцінки ймовірності банкрутства досліджуваного товариства. Оскільки основні фінансові показники ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» сигналізують про його фінансові проблеми. Для оцінки ймовірності банкрутства товариства скористаємося методами та моделями розглянутими у розділі 1, а саме: «модель прогнозування банкрутства

Е. Альтмана, модель діагностики банкрутства Таффлера, модель Романа Ліса для оцінки фінансового стану, модель Спрінгейта, модель Терещенка, метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова, та модель А. Матвійчука».

Спочатку скористаємося моделлю прогнозування банкрутства Е. Альтмана. У табл. 2.4 наведено коефіцієнти оцінки банкрутства за даною моделлю.

Таблиця 2.4 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Е. Альтмана у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
K1	-0,66	-0,63	-0,67
K2	-0,13	-0,07	-0,02
K3	-0,16	-0,07	-0,02
K4	0,033	0,0304	0,0229
K5	2,06	1,54	1,49
Z_A	0,58	0,47	0,61
Ймовірність банкрутства	Дуже висока		

Таким чином, відповідно до проведеного розрахунку за моделлю Е. Альтмана встановлено, що протягом 2017-2019 рр. для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» існує дуже висока ймовірність банкрутства. Так, як $Z_A < 1,81$, що сигналізує про високу ймовірність банкрутства досліджуваного товариства.

Іншою є модель діагностики банкрутства Таффлера, яка відома з 1997 року та широко використовується для оцінки ймовірності банкрутства підприємства. У табл. 2.5 наведемо оцінку банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Таффлера у 2017-2019 рр.

Таблиця 2.5 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Таффлера у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
T1	0,44	0,47	0,51
T2	0,30	0,31	0,29
T3	0,94	0,91	0,92
T4	1,47	1,54	1,49
Z_T	0,67	0,7	0,71

Ймовірність банкрутства	хороші довгострокові перспективи
-------------------------	----------------------------------

Отже, проведений розрахунок показав, що ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» має хороші довгострокові перспективи. Так, як розрахована модель перевищує 0,3. Це є свідченням хороших довгострокових перспектив у товариства.

«Модель Романа Ліса широкого поширення набула для оцінки ймовірності банкрутства підприємств Великобританії, водночас використовується вона й для вітчизняних компаній. Граничне значення для цієї моделі дорівнює 0,037. Тобто, якщо Z_L становить менше 0,037, то це характеризується як кризовий стан підприємства». У табл. 2.6 наведемо оцінку банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Романа Ліса у 2017-2019 рр.

Таблиця 2.6 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Романа Ліса у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
L1	-0,66	-0,63	-0,67
L2	0,41	0,43	0,47
L3	-0,03	-0,09	0,02
L4	0,06	0,10	0,05
Z_L	-0,004	-0,006	0,002
Ймовірність банкрутства	кризовий стан підприємства		

Відповідно до проведених розрахунків можемо констатувати, що за моделлю Романа Ліса ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» протягом аналізованого періоду має кризовий фінансовий стан. Так, як загальний коефіцієнт є меншим за граничне значення 0,037.

Модель Спрінгейта, відповідно до якої, «якщо Z -показник $< 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Спрінгейта у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
A	-0,66	-0,63	-0,67

B	-0,16	-0,06	-0,02
C	-0,17	-0,07	-0,03
D	1,47	1,54	1,49
Z _C	-0,69	-0,27	-0,19
Ймовірність банкрутства	Підприємство потенційний банкрут		

Отже, загальний коефіцієнт за моделлю Спрінгейта ТОВ «Білагро» перевищує 0,862. Це свідчить про те, що досліджуване товариство не є потенційний банкрутом. При цьому, позитивним є зростання даного коефіцієнта, який на кінець 2017 р. перевищує одиницю.

Для вітчизняних підприємствах є адаптованою та широко використовується модель Терещенка. Згідно даної моделі результуючий показник має наступні характеристики:

« $Z_y > 2$, – підприємство фінансово стійке, йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z_y < 2$ – фінансова рівновага підприємства порушена, але за умови антикризового управління банкрутство не загрожує;

$0 < Z_y < 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо не здійснити санаційних заходів;

$Z_y < 0$ – підприємство є напівбанкрутом».

У табл. 2.8 наведемо оцінку банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Терещенка у 2017-2019 рр.

Таблиця 2.8 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю Терещенка у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
X ₁	-0,14	-0,08	-0,02
X ₂	1,06	1,10	1,05
X ₃	-0,13	-0,07	-0,02
X ₄	0,28	0,28	0,31
X ₅	0,06	0,08	0,10
X ₆	1,47	1,54	1,49
Z _y	0,13	0,83	1,6
Ймовірність банкрутства	підприємству загрожує банкрутство, якщо не здійснити санаційних заходів		фінансова рівновага підприємства порушена, але за умови антикризового управління банкрутство не загрожує

Згідно моделі Терещенка фінансовий стан ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» у 2019 р. порушений. За умови вжиття антикризових заходів

досліджуване товариство має шанси вийти з кризового стану та поліпшити свій фінансовий стан. Це свідчить про потенціал товариства щодо виходу з кризи.

Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова. У табл. 2.9 наведемо оцінку банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за методом рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова у 2017-2019 рр.

Таблиця 2.9 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за методом рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кз	-0,66	-0,63	-0,67
Кпл	0,31	0,31	0,30
Кі	24,43	16,34	18,72
Км	0,282	0,28	0,31
Крвк	-2,32	-0,77	-0,38
Z _к	-1,52	-0,56	-0,06
Ймовірність банкрутства	Кризовий стан підприємства		

Таким чином, коефіцієнт рейтингової оцінки фінансового стану ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» протягом 2017-2019 складав менше одиниці. Це свідчить про те, що ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» має кризовий стан.

Модель А. Матвійчука «була розроблена для українських підприємств. Згідно неї результуючим показником є значення 1,104. Якщо для конкретного підприємства розрахункове значення перевищує 1,104, то його фінансовий стан є стійким та йому не загрожує банкрутство. У випадку, як його розрахункове значення є нижчим за 1,104, то це свідчить про загрозу фінансової кризи підприємства». У табл. 2.10 наведемо оцінку банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю А. Матвійчука у 2017-2019 рр.

Таблиця 2.10 – Оцінка банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за моделлю А. Матвійчука у 2017-2019 рр.

Коефіцієнт	2017 р.	2018 р.	2019 р.
1	2	3	4
M ₁	0,40	0,39	0,38

M ₂	1,56	1,70	1,62
M ₃	25,76	16,66	29,29
M ₄	0,68	0,65	0,67

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4
M ₅	-2,28	-2,23	-2,35
M ₆	0,94	0,91	0,95
M ₇	0,06	0,10	0,05
Z _m	0,13	0,83	1,79
Ймовірність банкрутства	загроза фінансової кризи		задовільний фінансовий стан

Отже, за результатами проведеного розрахунку моделі Матвійчука, для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» протягом 2017-2018 рр. існувала загроза фінансової кризи, тоді як у 2019 р. фінансовий стан покращився і товариство мало задовільний фінансовий стан.

Для узагальнення результатів проведених розрахунків ймовірності банкрутства досліджуваного товариства відображаємо у табл. 2.11 результуючі показники за різними моделями.

Таблиця 2.11 – Діагностика банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» у 2017-2019 рр.

Моделі діагностики банкрутства	2017 р.	2018 р.	2019 р.
1. Модель прогнозування банкрутства Е. Альтмана	0,58	0,47	0,61
2. Модель діагностики банкрутства Таффлера	0,67	0,7	0,71
3. Модель Романа Ліса	-0,004	-0,006	0,002
4. Модель Спрінгейта	-0,69	-0,27	-0,19
5. Модель Терещенка	0,13	0,83	1,6
6. Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С.Сайфуліна і Г.Г.Кадикова	-1,52	-0,56	-0,06
7. Модель А.Матвійчука	0,13	0,83	1,79
Глибина фінансової кризи	Підприємство перебуває у зтяжній кризі, ймовірність банкрутства – висока	Підприємство знаходиться у кризовому стані	Підприємство знаходиться у кризовому стані, але за рахунок антикризового управління має

			можливість покращити фінансовий стан
--	--	--	--------------------------------------

Узагальнюючи проведені розрахунки можемо констатувати, що різні моделі та методи визначення ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» показали неоднакові результати. Зокрема, модель Спрінгейта показала, що досліджуване товариство є потенційним банкрутом, тоді як за моделлю А. Матвійчука ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» має задовільний фінансовий стан. Такі розбіжності в результатах проведених розрахунків обумовлені тим, що можна модель базується на розрахунках різних фінансових показників. На сьогодні не має жодної універсальної моделі, яка б підходила для усіх підприємств. У зв'язку з цим і пропонується визначати ймовірність банкрутства вітчизняних підприємств на основі декількох моделей. Загалом можемо зазначити, що для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» характерна фінансова рівновага, але за умови вжиття своєчасних антикризових заходів воно має можливості щодо виходу з кризи та поліпшення фінансового стану.

Таким чином, за результатами діагностики ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» встановлено, що досліджуване товариство має нестабільний фінансовий стан й за декількома моделями існує висока ймовірність його банкрутства. Зокрема, такі результати показали моделі Е. Альтмана, Романа Ліса, Спрінгейта та метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова. Тоді як модель Таффлера, Терещенка та А. Матвійчука показують доволі хороші перспективи розвитку досліджуваного товариства за умови вжиття антикризових заходів. Найбільш адаптованою для вітчизняних реалій є модель Терещенка. Яка показала, що фінансова рівновага ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» порушена, але за умови антикризового управління банкрутство не загрожує. З урахуванням зазначеного далі доцільно запропонувати рекомендації щодо фінансової стабілізації досліджуваного товариства.

3 ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» З КРИЗИ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЙОГО БАНКРУТСТВУ

3.1 Рекомендації щодо фінансової стабілізації ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Проведений аналіз у попередньому розділі засвідчив критичний фінансовий стан ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». За розрахованими методиками оцінки ймовірності банкрутства встановлено, що досліджуване товариство є потенційним банкрутом. Протягом останніх трьох років свого функціонування ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» отримує збитку, відповідно прибуток відсутній. Це головна проблема, яка зумовлює критичний його фінансовий стан та високу ймовірність банкрутства. Тому досліджуваному товариству слід вжити заходи направлені на підвищення своєї прибутковості. Цього можливо досягнути завдяки зростанню доходів при одночасному зниженню витрат.

Вважаємо, що цього досягнути ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» може завдяки переходу на безвідходне виробництво. Оскільки такий захід забезпечить зниження витрат, які товариство несе щорічно на утилізацію відходів і збільшить дохідну базу. Адже, пивні відходи, які утворюються у процесі виробництва пив на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» можуть бути перероблені у кормові гранули для відгодівлі свійських тварин (корів, биків, коней, вівців). Відтак у разі переробки пивних відходів товариство зможе ліквідувати непродуктивні витрати та виробляти новий продукт (кормові гранули), які надалі реалізовуватимуться фермам та окремим домашнім господарствам.

ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» утворює величезну кількість відходів, управління якими є економічно складним. Їх накопичення в навколишньому середовищі також є екологічним питанням. Саме тому як екологічно відповідальне підприємство витрачає значні кошти для правильної утилізації відходів, щоб не нашкодити навколишньому середовищу. За своїми

властивостями пивні відходи, що утворюються на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», можуть бути використані для годівлі свійських тварин. Переробка відходів побічних продуктів пивоваріння може бути досягнута шляхом вилучення таких цінних компонентів, як білки, полісахариди, клітковини, ароматичні сполуки та фітохімікати, які можуть бути використані повторно як харчові функціональні інгредієнти.

Зазначимо, що розміри відходів досліджуваного товариства прямо залежать від обсягів виробництва пива. Відходи у вигляді пивної дробини утворюються саме з переробної основної сировини, яка використовується для виробництва пива: солод, хміль, ячмінь та дріжджі. Відповідно існує тісний зв'язок між обсягами виробництва та розмірами відходів. З однієї сторони ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» бажає збільшити доходи збільшуючи обсяги виробництва, а з іншої сторони автоматично зростають розміри відходів, які вимагають подальшої утилізації. На рис. 3.1 наведемо динаміку залежності обсягів виробництва пива та розмірів відходів, які утворюються на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» під час виробництва пива.

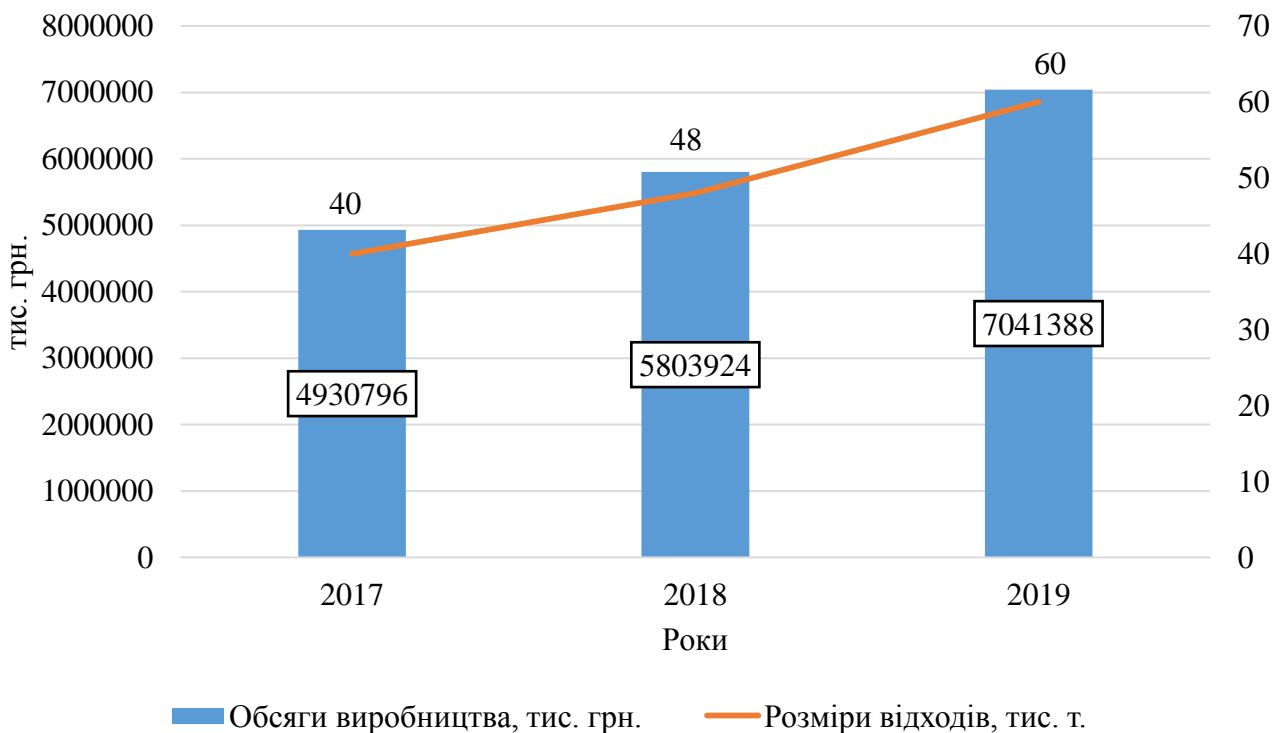

Рисунок 3.1 – Динаміка залежності обсягів виробництва пива та розмірів відходів, які утворюються на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» під час виробництва пива

Згідно наведених даних бачимо, що на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» щорічно зростають обсяги відходів. Так, у 2019 р. розміри пивних доходів складала 60 тис. т. при обсягу виробництва продукції на 7041388 тис. грн. При тому, що ще у 2017 р. розмір відходів складав 4930796 тис. грн. Ці відходи щорічно ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» утилізує, щоб не забруднювати навколишнє середовище. На це все витрачає додаткові витрати, що відбивається на кінцевих результатах роботи ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» та відповідно зменшує його прибутки.

Під час виробництва пива ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» утворюється три основних типи побічних продуктів, тобто відпрацьоване зерно пива, відпрацьований хміль та залишкові пивні дріжджі. Вони дещо відрізняються між собою за деякими властивостями (складом, вологістю та зольністю), але всі вони потенційно можуть бути використані харчовою промисловістю повторно. Вони багаті вуглеводами, білками, клітковинами, вітамінами, мінералами та фенольними сполуками й мають високий вміст вологи (оскільки 1/5 води, яка використовується в процесі заварювання, втрачається у вигляді залишків). Відпрацьоване зерно ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є основним твердим відходом, які у великих кількостях утворюються, отримані після затирання та фільтрації.

Серед побічних продуктів підприємств пивоваріння найчастіше перероблені пивні відходи продаються як корм для тварин завдяки своїм властивостям та вмісту основних азотовмісних поживних речовин. Він використовується у вологому або сухому остаточному вигляді як корм для худоби, птиці, свиней, кіз та риби. Сухий корм є альтернативним джерелом білка для жуйних тварин і може замінити сою. Це дешевше, але одночасно має порівняно більшу харчову цінність й може забезпечити жуйних усіма необхідними амінокислотами. Дослідження показують, що до 75% сої можна

замінити кормами з пивних відходів. Ці корми позитивно впливають на набір ваги скота та молочну продуктивність. Тому безумовно попитом така продукція буде користуватися.

Отже, згідно нашої пропозиції усі утворені відходи на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» у процесі виробництва пива не будуть утилізуватися, а будуть перероблятися у сухі гранули з подальшою реалізацією для споживання свійськими тваринами. Адже, пивна дробина, яка утворюється як відходи від виробництва володіє багатими корисними речовинами для худоби. Тому така продукція обов'язково знайде свого покупця на ринку та успішно приноситиме додаткові доходи ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».

Для реалізації такого заходу від ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» необхідна насамперед купівля установки по гранулюванню пивних відходів. Схематично її зображення наведемо на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 – Установка по гранулюванню пивних відходів

Механізм переробки пивних підходів на ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» передбачатиме надходження залишків ячменю, хмелю та пивних дріжджів до спеціальної установки де відбуватиметься її сушіння, пресування та утворення кормових гранул. Далі ці кормові гранули одразу можна реалізовувати для безпосередньої годівлі свійських тварин. При цьому слід враховувати, що зберігаються вони не більше 6 місяців, тому важливо подбати про стабільний збут. Для цього необхідно співпрацювати з фермерськими господарствами, які можливо зі знижкою забиратимуть її у великих обсягах. Перевагою ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є те, що воно має у своїй власності власні фури, якими може здійснювати доставку покупцям.

Зазначимо, що в результаті переходу на безвідходне виробництво ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» отримає ряд переваг:

- зниження витрат завдяки відсутності потреби в утилізації відходів;
- збільшення дохідної бази шляхом реалізації нової продукції – кормових гранул з пивних відходів;
- зростання прибутків;
- поліпшення іміджу як підприємства з високою соціально-екологічною відповідальністю;
- покращення відносин з основними стрейхолдерами.

Таким чином, з метою фінансової стабілізації для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» критично важливо вийти на прибутковий рівень. З цієї позиції нами рекомендовано товариству перейти на безвідходне виробництво, що передбачає переробку пивної дробини, яка утворюється у процесі виробництва пива, у кормові гранули для годівлі свійських тварин. У результаті такого заходу ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» ліквідує непродуктивні втрати, поліпшить імідж, що в кінцевому рахунку позитивно відобразиться на його кінцевих фінансових результатах.

Водночас слід розуміти, що запропоновані заходи передбачають залучення значних фінансових ресурсів. У разі допущення помилок, це може лише поглибити кризовий фінансовий стан ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».

Тому важливо провести оцінку очікуваних економічних заходів від пропонуваних заходів. З цією метою далі у роботі проведемо економічну оцінку запропонованих заходів.

3.2 Економічна оцінка запропонованих заходів

Економічна оцінка запропонованих заходів передбачає визначення орієнтовних витрат необхідних для реалізації інвестиційного проекту, а також очікуваних доходів. Лише за умови перевищення доходів над витратами даний інвестиційний проект можна буде реалізовувати. Для початку визначимо усі можливі витрати на реалізацію інвестиційного проекту по переробці пивних відходів.

Спочатку визначимо витрати на оплату праці залучених працівників. Оскільки переробка відходів на кормові гранули буде новим напрямком діяльності необхідне залучення додаткових працівників. У табл. 3.1 наведемо загальні витрати на оплату праці додаткових працівників.

Таблиця 3.1 – загальні витрати на оплату праці додаткових працівників ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Посади	Кількість працівників	Ставка, грн.	ПДФО (18 %)	Військовий збір (1,5 %)	ЄСВ (22 %)	Щомісячна оплата, грн.	Заробітна плата на рік
Менеджер проектів	2	10000	1800	150	2200	14150	169800
Диспетчер	1	6500	1170	97,5	1430	9197,5	110370
Механік	1	8500	1530	127,5	1870	12027,5	144330
Кваліфіковані робітники	3	6000	1080	90	1320	8490	101880
Разом	7	31000	5580	465	6820	43865	526380

Отже, проект по переробці пивних відходів передбачає залучення додаткових 7 працівників, у складі двох менеджерів проекту, одного диспетчера, механіка, а також двох кваліфікованих робітників. Загальний орієнтований фонд їх оплати складе 526,38 тис. грн. У разі успішної реалізації

проекту чи підвищення рівня заробітної плати він може зрости. Для забезпечення продуктивної праці буде забезпечена належна їх мотивація.

Далі визначимо витрати ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» безпосередньо на впровадження необхідного устаткування (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Витрат ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» на матеріально-технічне забезпечення безвідходного виробництва

Найменування устаткування, види послуг	Орієнтовна сума витрат, тис. грн.
Виготовлення проектно-кошторисної документації та її експертиза	15
Придбання установки по гранулюванню пивних відходів	900
Бетонування майданчика під установкою	55
Приймальна ємність для сировини	45
Сушильна машина	115
Транспортер-охолоджувач	220
Ємність для зберігання готового продукту	55
Разом	1405

Як бачимо, орієнтовні витрати на матеріально-технічне забезпечення пропонованого проекту складуть за орієнтовними оцінками 1405 тис. грн. Залучити кошти необхідні для реалізації інвестиційного проекту ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» може через відрахування їх з резервних фондів товариства, внесків акціонерів, або скористатися кредитом. Також є можливість придбати установку по гранулюванню пивних відходів скориставшись лізингом або ж скористатися державною допомогою. Сьогодні існує ряд державних програм щодо співфінансування екологічних проектів.

Виробництво кормових гранул є енерговитратним, тому в табл. 3.3 наведемо енергетичні витрати товариства.

Таблиця 3.3 – Кошторис енерговитратних витрат спрямованих на виробництво 1 тони гранул корму

Найменування	Вартість, грн.	Норматив витрат на 1 тону виробництва	Загальні витрати, грн.
Газ, м ³	8	110	880

Електроенергія, кВт	2	60	120
Разом	-	-	1000

Відповідно до проведених розрахунків ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» необхідно орієнтовно 1 тис. грн. енерговитратних витрат на виробництво однієї тони кормових гранул.

Вивчення досвіду інших передових компаній, які перейшли на безвідходне виробництво, зокрема ПрАТ «Оболонь», показує, що в середньому для виробництва 1 тони кормових гранул слід переробити 3 тини пивного шроту. На досліджуваному товаристві щорічно утворюється 60 тис. тон таких відходів, відповідно очікуваний обсяг виробництва кормових гранул складає 20 тис. тон. Вартість 1 тони таких кормів на ринку складає близько 4 тис. грн. У табл. 3.4 представимо інформацію щодо планового обсягу виробництва кормових гранул.

Таблиця 3.4 – Інформація щодо планового обсягу виробництва кормових гранул

Показники	Значення
Обсяги відходів, тис. тон	60
Обсяги виробництва гранул корму, тис. т.	20
Середня вартість 1 тони гранул корму, тис. грн.	4
Енерговитрати 1 тони гранул корму, тис. грн.	1
Загальні енерговитрати на виробництву планового обсягу виробництва гранул корму, тис. грн.	20
Витрати на збут продукції, тис. грн.	5000
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	80000

Отже, за прогнозними оцінками ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» зможе щорічно виробляти 20 тис. тон кормових гранул при реалізації однієї тони по ціні 4 тис. грн. (що є нижче ринкової) товариство зможе отримати плановий чистий дохід в розмірі 80 000 тис. грн. Даний показник є доволі високими ще без врахування того, що товариство зекономить на утилізації відходів.

Для визначення економічної ефективності запропонованих заходів скористаємося розрахунком дисконтованого кумулятивного грошового потоку за формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t - C_{0t}}{(1+r)^t} \quad (3.1)$$

де CF_t – потік коштів (доходів, річний економічний ефект) від впровадження проекту, тис. грн.;

C_{0t} – початкові інвестиції або інвестиційні витрати, тис. грн.;

r – ставка дисконтування (20 %);

t – кількість періодів.

Також важливим показником, який вказує на доцільність капіталовкладень є показник рентабельності, що визначається за формулою:

$$P = \text{Прибуток від проекту} / \text{Річні витрати від проекту} \times 100\% \quad (3.2)$$

Користуючись вищенаведеними формулами у табл. 3.5 представимо узагальнюючі показники ефективності переходу на безвідходне виробництво ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна».

Таблиця 3.5 – Узагальнюючі показники ефективності переходу на безвідходне виробництво ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна»

Показники	Значення
Доходи, тис. грн.	80000
Витрати, тис. грн.	26931,38
Прибуток від реалізації, тис. грн.	53068,62
Податок на прибуток, тис. грн.	10613,72
Чистий прибуток, тис. грн.	42454,9
Чистий дисконтований дохід, тис. грн.	35379,08
Рентабельність, %	157,64

Таким чином, відповідно до проведеної економічної оцінки запропонованих заходів нами встановлено, що вони є економічно доцільними та можуть бути впроваджені у діяльність ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». Так, орієнтовна оцінка показала, що очікуваний чистий прибуток складе 42454,9 тис. грн., що допоможе товариству вийти на прибутковий рівень. При цьому чистий дисконтований дохід становить 35379,08 тис. грн., а рентабельність інвестицій 157,64 %. Відтак, перехід ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» на безвідходне виробництво є основою виходу з кризового стану та запорукою його довгострокового розвитку.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження виконано усі поставлені завдання, досягнута головна мета та зроблено на основі цього наступні висновки.

1. Досліджено сутність, значення та види банкрутства підприємства. Встановлено, що банкрутство підприємства є важливою економічною категорією. Особливої актуальності вивчення цього поняття набуває в сучасних нестабільних умовах господарювання, які супроводжуються поширенням пандемії коронавірусу. У таких умовах значно зростає ризик банкрутства суб'єктів господарювання. Під банкрутством розуміється такий стан підприємства, за якого він не має можливості своєчасно розраховувати зі своїми зобов'язаннями. У фінансовій практиці прийнято виділяти 5 видів банкрутства: фіктивне, умисне, приховане, реальне та технічне.

2. Розглянуто методи визначення ймовірності банкрутства підприємства. З'ясовано, що сьогодні існує велика кількість методів визначення ймовірності банкрутства підприємства. До найбільш поширених слід віднести п'ятифакторна модель Альтмана, модель Таффлера, модель Спрінгейта, модель Ліса, модель Сайфуліна-Кадикова, модель Терещенка, а також модель Матвійчука. Кожна з них має свої як переваги, так і недоліки й свої особливості розрахунку. Адже, кожен з них робить акцент на розрахунку різних фінансових

показників. Щоб отримати найбільш точні результати фінансового стану підприємства слід користуватися одночасно декількома методами, при цьому розрахунки здійснювати за декілька років.

3. Проведено аналіз фінансово-господарських показників діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», яке є лідером пивоварного ринку України та займає 33 % ринку. Аналіз його основних фінансових показників показав, що товариство протягом 2017-2019 рр. проводить збиткову діяльність, розмір збитку на кінець звітного року склав 87 млн. грн. Фінансовий стан ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» є нестійким, показники ліквідності характеризують нездатність товариства своєчасно розраховуватися зі своїми кредиторами. Результати проведеного аналізу сигналізують про критичні проблеми ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», основною з яких є збиткова діяльність товариства.

4. Здійснено оцінку ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». За результатами діагностики ймовірності банкрутства ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» встановлено, що досліджуване товариство має нестабільний фінансовий стан й за декількома моделями існує висока ймовірність його банкрутства. Зокрема, такі результати показали моделі Е. Альтмана, Романа Ліса, Спрінгейта та метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова. Тоді як модель Таффлера, Терешенка та А. Матвійчука показують доволі хороші перспективи розвитку досліджуваного товариства за умови вжиття антикризових заходів.

5. Розроблено рекомендації щодо фінансової стабілізації ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». З метою фінансової стабілізації для ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» критично важливо вийти на прибутковий рівень. З цієї позиції нами рекомендовано товариству перейти на безвідходне виробництво, що передбачає переробку пивної дробини, яка утворюється у процесі виробництва пива, у кормові гранули для годівлі свійських тварин. У результаті такого заходу ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» ліквідує

непродуктивні втрати, поліпшить імідж, що в кінцевому рахунку позитивно відобразиться на його кінцевих фінансових результатах.

6. Проведено економічну оцінку запропонованих заходів. Відповідно до проведеної економічної оцінки запропонованих заходів нами встановлено, що вони є економічно доцільними та можуть бути впроваджені у діяльність ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна». Так, орієнтовна оцінка показала, що очікуваний чистий прибуток складе 42454,9 тис. грн., що допоможе товариству вийти на прибутковий рівень. При цьому чистий дисконтований дохід становить 35379,08 тис. грн., а рентабельність інвестицій 157,64 %. Відтак, перехід ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» на безвідходне виробництво є основою виходу з кризового стану та запорукою його довгострокового розвитку.

ДОДАТОК А

Формули для визначення ймовірності банкрутства підприємства за різними методами

Таблиця А.1 – Формули для визначення ймовірності банкрутства підприємства за різними методами

Назва показника	Порядок розрахунку	Розшифровка
1	2	3
1. Модель прогнозування банкрутства Е. Альтмана	$Z = 1,2 * K_1 + 1,4 * K_2 + 3,3 * K_3 + 0,6 * K_4 + 1,0 * K_5$	де K_1 – власні оборотні активи / валюта балансу; K_2 – чистий прибуток / валюта балансу; K_3 – прибуток до сплати відсотків і податків / валюта балансу; K_4 – власний капітал (ринкова оцінка) / позиковий капітал; K_5 – виручка від реалізації (чиста) / валюта балансу.
2. Модель діагностики банкрутства Таффлера	$Z_T = 0,53 * T_1 + 0,13 * T_2 + 0,18 * T_3 + 0,16 * T_4$	де T_1 – валовий прибуток / поточні зобов'язання; T_2 – оборотні активи / позиковий капітал; T_3 – поточні зобов'язання / вартість активів; T_4 – чистий дохід / вартість активів.
3. Модель Романа Ліса для оцінки фінансового стану	$Z_L = 0,063 * L_1 + 0,092 * L_2 + 0,057 * L_3 + 0,001 * L_4$	де L_1 – власний оборотний капітал / вартість активів; L_2 – валовий прибуток / вартість активів; L_3 – нерозподілений прибуток / вартість активів; L_4 – власний капітал / позиковий капітал.
4. Модель Спрінгейта	$Z_C = 1,03 * A + 3,07 * B + 0,66 * C + 0,4 * D$	де A – власний оборотний капітал / вартість активів; B – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування / вартість активів; C – прибуток від звичайної діяльності до оподаткування / поточні зобов'язання; D – чистий дохід / вартість активів.

Продовження таблиці А.1

1	2	3
5. Модель Терещенка	$Z_6 = 1,5 * X_1 + 0,08 * X_2 + 10 * X_3 + 5 * X_4 + 0,3 * X_5 + 0,1 X_6$	<p>де X_1 – грошовий потік / позиковий капітал; X_2 – вартість активів / позиковий капітал; X_3 – чистий прибуток / вартість активів; X_4 – валовий прибуток / чистий дохід; X_5 – виробничі запаси / чистий дохід; X_6 – чистий дохід / вартість активів.</p>
6. Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (рейтингове число) Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова	$K = 2K_2 + 0,1K_{2a} + 0,08K_i + 0,45K_m + K_{333}$	<p>де K_2 – власний оборотний капітал / вартість активів. Нормативне значення для стабільно діючого підприємства становить більше 0,1 ; K_{2a} – оборотні активи / поточні зобов'язання. Нормативне значення для стабільно діючого підприємства становить більше 2; K_i – чистий дохід / власний капітал + довгострокові зобов'язання. Нормативне значення для стабільно діючого підприємства становить більше 2,5; K_m – валовий прибуток / чистий дохід. Нормативне значення для стабільно діючого підприємства повинно бути більше облікової ставки НБУ на дату визначення показника; K_{333} – чистий прибуток / власний капітал. Нормативне значення для стабільно діючого підприємства повинно бути більше 0,2.</p>
7. Модель А.Матвійчука	$Z_M = 0,033M_1 + 0,268M_2 + 0,045M_3 - 0,018M_4 - 0,004M_5 - 0,015M_6 + 0,702M_7$	<p>де M_1 – оборотні активи / необоротні активи; M_2 – чистий дохід / поточні зобов'язання; M_3 – чистий дохід / власний капітал; M_4 – вартість активів / чистий дохід; M_5 – чистий оборотний капітал / поточні активи; M_6 – позиковий капітал / вартість активів; M_7 – власний капітал / позиковий капітал.</p>

ДОДАТОК Б

Показники	Од. виміру	Роки			Відхилення	
		2017	2018	2019	Третій до першого	Третій до другого

Таблиця Б.1 – Фінансово-господарські показники діяльності ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» за 2017-2019 рр.

					Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Капітал підприємства								
1.1. Середня вартість сукупного капіталу	тис. грн.	2885266	3236673,5	3984679	1099413	38,1	748005,5	23,11
1.2. Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	371426	245153	274236,5	-97189,5	-26,17	29083,5	11,86
2. Ресурси підприємства								
2.1. Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	1619022,5	1644822	2055500,5	436478	26,96	410678,5	24,97
2.2. Середньорічна вартість нематеріальних активів	тис. грн.	15120,5	16747	18389	3268,5	21,62	1642	9,8
2.3. Середні залишки оборотних засобів	тис. грн.	727988	917237	1104043,5	376055,5	51,66	186806,5	20,37
2.4. Середньооблікова чисельність працівників	осіб	2220	1975	1815	-405	-18,24	-160	-8,1
3. Економічні показники								
3.1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	4430796	5303924	6741388	2310592	52,15	1437464	27,1
3.2. Операційні витрати	грн	4322872	4884920	6096255	1773383	41,02	1211335	24,8

ДОДАТОК Б.2.1

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.3. Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	191221,3	232123,3	246453,1	55231,80	28,88	14329,80	6,17

3.4. Середньомісячна заробітна плата одного працівника	грн.	7177,98	9794,23	11315,57	4137,59	57,64	1521,34	15,53
4. Фінансові результати								
4.1. Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	1251684	1470870	2107739	856055	68,39	636869	43,3
4.2. Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	-276984	-137161	7119	284103	-102,57	144280	-105,19
4.3. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	-478182	-213891	-110037	368145	-76,99	103854	-48,55
4.4 Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	-398835	-244105	-87618	311217	-78,03	156487	-64,11
5. Показники ефективності використання ресурсів та витрат								
5.1. Продуктивність праці працівників	тис.грн./ особу	1995,85	2685,53	3714,26	1718,41	86,1	1028,73	38,31
5.2. Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року		0,71	0,71	0,65	-0,06	-8,79	-0,07	-9,16
5.3. Фондовіддача	грн./грн.	2,7	3,2	3,3	0,5	19,8	0,1	1,7
5.4. Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	обороту	6,09	5,78	6,11	0,02	0,32	0,32	5,6
5.5. Середній період обороту оборотних засобів	дні	59	62	59	0	-0,32	-3	-5,3
5.6. Коефіцієнт обіговості активів (капіталовіддача)	обороту	0,43	0,45	0,53	0,1	21,93	0,07	16,4
5.7. Операційні витрати на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	0,98	0,92	0,9	-0,08	-8,163	-0,02	-2,174
6. Показники рентабельності підприємства								
6.1. Рентабельність сукупного капіталу	%	-16,57	-6,61	-2,76	13,81	x	3,85	x
6.2. Рентабельність власного капіталу	%	-107,38	-99,57	-31,95	75,43	x	67,62	x
6.3. Рентабельність продукції	%	-6,41	-2,81	0,12	6,52	x	2,92	x